

10. 3. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Významná tržní síla

Dne 1. 2. 2010 nabyl účinnosti zákon č. [395/2009](#) Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití („ZVTS“). V rozmezí let 1999 až 2007 bylo předloženo celkem pět vládních nebo poslaneckých novel zákona na ochranu hospodářské soutěže nebo samostatného zákona. Ani jedna z obsahově velice podobných novel nebyla přijata, popřípadě byla vzata zpět. Teprve 6. poslanecký návrh z února 2008 prošel legislativním procesem a přes nesouhlasné stanovisko vlády a veto prezidenta byl přijat. Je znát, že ZTVS neprošel standardním legislativním procesem, obsahuje řadu nedostatků - faktických i právních. V průběhu legislativního projednávání návrhu zákona jich bohužel oproti původnímu předkládanému návrhu přibýlo.

▣ ▣ ▣ **HOLEC, ZUSKA
& PARTNEŘI**

ADVOKÁTI | ATTORNEYS | RECHTSANWÄLTE

Svým charakterem lze ZTVS chápat jako regulaci vztahů mezi dodavateli a odběrateli na maloobchodním trhu (B2B), jedná se o zvláštní zákon k zákonu č. [143/2001](#) Sb., o ochraně hospodářské soutěže („ZOHS“). Z něho byla většina ustanovení bez podstatných úprav převzata do ZTVS. ZTVS obsahuje pouhých 11 paragrafů obsahujících hmotně právní i procesně právní ustanovení - na ně budou přiměřeně použita ustanovení ZOHS. ZVTS upravuje vztahy mezi soutěžiteli, odběrateli (čti obchodními řetězci) a dodavateli, na segmentu trhu prodeje a koupě zemědělských a potravinářských produktů.

Za odběratele s významnou tržní silou je považován subjekt, kterému to umožňuje uložit jednostranné smluvní podmínky dodavateli a dodavatel je na něm závislý s dodávkami zboží či služeb pro spotřebitele (jednalo by se o vynucení určitých plnění, pro která neexistují adekvátní protiplnění, dodavatel je fakticky nucen na nevýhodné obchodní podmínky přistoupit, nemá-li jinou ekvivalentní alternativu pro odbyť svých výrobků nebo služeb). Významná tržní síla jako určitý dosažený (a trvajících) faktický stav v čase a místě právní předpisy sama o sobě neporušuje. Protizákonnou se stává, pokud je zneužita. ZVTS dále stanoví kritéria, na základě kterých se bude posuzovat významnost tržní síly a uzavírá stanovením vyvratitelné domněnky existence významné tržní síly odběratele, jehož čistý obrat přesáhne 5 mld. Kč.

ZVTS příkladmo uvádí šest hlavních kategorií jednání, kdy dochází ke zneužití významné tržní síly, zejména tedy: 1) porušování fakturačních pravidel; 2) porušování všeobecných obchodních podmínek; 3) porušování povinností vyplývajících ze smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem; 4) nedodržování podmínek prodeje mezi dodavatelem a odběratelem; 5) porušování jiných zvyklostí v dodavatelsko-odběratelských vztazích. Vždy se musí jednat o soustavné jednání, jehož cílem nebo výsledkem je podstatné narušení hospodářské soutěže na relevantním trhu. V rozsáhlých přílohách ZTVS jsou detailně a kazuisticky popsány podstaty těchto jednání. Jde v podstatě o převzetí, bez podstatných úprav, analýz chování soutěžitelů na trhu (OECD, Evropská unie a některé její členské státy), poukazujících na existenci zhruba 50 druhů hraničních jednání, jež by mohla spadat do kategorie ekonomické závislosti/významné tržní síly. V České republice ovšem přišli se závěrem, že takovýchto jednání je více, asi 80.

Zneužití významné tržní síly jako správní delikt je sankcionováno pokutou do 10 mil. Kč nebo 10% z čistého obratu dosaženého soutěžitelem za poslední ukončené účetní období. Dozorová a rozhodovací činnost náleží Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže („ÚOHS“) v jeho působnosti odvozené od ustanovení ZOHS.

Zneužití tržní síly je tak ve smyslu ZVTS poněkud nekonceptně čtvrtou typovou formou veřejnoprávního soutěžního jednání, jež může vést k narušení hospodářské soutěže, vedle uzavírání zakázaných dohod narušujících hospodářskou soutěž, zneužívání dominantního postavení, spojení soutěžitelů. Svou zákonnou podstatou a kritérii posuzování má nejbližší k problematice dominantního postavení, jehož existence se posuzuje podle tržní síly daného subjektu.

Nabytí platnosti a účinnosti ZTVS v době, kdy končila jednání o smlouvách, jejichž smluvních stran se bezprostředně týká, je rovněž velice diskutabilní záležitostí.

Ekonomická závislost, ekonomická síla, kupní síla, významná tržní síla, nekalé bránění, jednostranné praktiky, nepřiměřené podmínky v obchodních vztazích by neměly být pojmem práva veřejného, ale pojmem smluvního práva soukromého. Zasahování veřejnou mocí do těchto soukromoprávních vztahů nad potřebnou mez řádného fungování volné/hospodářské soutěže je velice diskutabilní. Může tak dojít k nežádoucímu rozkolísání tzv. „tří pilířů“, na kterých je tato oblast založena (volná soutěž/hospodářská soutěž; upstream - dodavatelsko-odběratelské smluvní vztahy, ekonomická závislost; downstream - ochrana spotřebitele).

V rámci OECD a zejména v Evropské unii je smluvním vztahům i mezi odběrateli a dodavateli čas od času věnována pozornost, v posledních dvou letech se jedná zejména o Sdělení a Prohlášení Evropského parlamentu a/nebo Evropské komise v souvislosti se snahou zlepšit fungování a výkonnost potravinového dodavatelského řetězce v Evropě, zlepšení obchodních vztahů mezi subjekty tohoto řetězce přinášející prospěch všem subjektům řetězce, jakož i spotřebitelům (problém nízkých cen zemědělských výrobků, vysokých cen potravin). Nicméně dosud není problematika ekonomické závislosti legislativou Evropské unie upravena a je ponechána regulaci národních právních úprav členských států Evropské unie.

Česká republika se přijetím ZVTS přiřadila k několika státům Evropské unie snažícím se veřejnoprávně regulovat či zasahovat do soukromoprávních smluvních odběratelsko-dodavatelských vztahů, ovšem forma a způsob zvolené v České republice se nezdá být tím nejlepším řešením. Podle dostupných informací se příslušné právní předpisy v evropských zemích prakticky nepoužívají a je dáována přednost řešení těchto vztahů, včetně sporných záležitostí a vymahatelnosti, především soukromoprávním cestou.

ZVTS obsahuje řadu vágních, nejednoznačných, neurčitých pojmů, termínů a dává tak nebývale vysokou interpretační a diskreční pravomoc orgánu veřejné správy v intencích zásad tzv. vrchnostenského principu. Podle našeho názoru se jako nejmarkantnější jeví např. nejednoznačné vymezení teritoriální dopadu; definice zemědělských a potravinářských výrobků; soustavnost zneužití významné tržní síly - časová, předmětná, k jednomu či více subjektům; čistý obrat - není jasné zda půjde o celkový konsolidovaný obrat dosažený za poslední ukončené účetní období soutěžitelem (včetně jeho dceřiných společností) na trhu České republiky nebo obrat celosvětový, zda půjde o celkový čistý obrat nebo jen vztahující se k zemědělským a potravinářským produktům; aplikace doktríny institutu „přijímání závazků“; použití správního řádu v souladu se zahájením řízení o žádosti a z moci úřední, s postupem před zahájením řízení - přijímání podnětů k zahájení řízení a použití „sektorových šetření“ ÚOHS; nejednotné používání termínů produkty, zboží, výrobky; vymezení relevantního trhu.

Nejenom toto, ale i jistě další skutečnosti budou posuzovány a objasňovány ÚOHS - jeho Odborem

kontroly významné tržní síly v rámci dozorové a rozhodovací činnosti, ale zajisté i pomocí vydávaných stanovisek, metodik a jiných obdobných dokumentů a konzultacemi se subjekty, jichž se ZVTS bezprostředně týká.

I z „provozního“ hlediska vzbuzují ustanovení ZVTS rozpaky o nepříznivém dopadu na obchodní procesy, které mezi odběrateli a dodavateli probíhají.

Řada práv a povinností vyplývajících ze ZVTS (zejména v přílohách) je již upravena jinými právními předpisy (obchodní zákoník, zákon o cenách, ZOHS), kdy vzájemně provázaným použitím těchto právních předpisů lze v podstatě dosáhnout stejného účinku jako touto speciální právní ochranou zřejmě slabších ekonomických subjektů, záleží v první řadě na aplikaci a vymahatelnosti.

Podle dostupných informací je připravována stížnost k Ústavnímu soudu a na nedostatky legislativní normy, mající diskriminační charakter a nad únosnou mez prolomující volnost soukromoprávních vztahů a zavádějící nezvyklé praktiky, bude zřejmě upozorněna rovněž i Evropská komise. Obdobně jako tomu bylo i na Slovensku, kde velice podobný zákon byl na zásah Evropské komise novelizován a nakonec zrušen a nahrazen zákonem novým.

Oldřich Trojan

[HOLEC, ZUSKA & Partneri](#)

Palác Anděl
Radlická 1c/3185
150 00 Praha 5

Tel.: +420 296 325 235
Fax: +420 296 325 240
e-mail: recepce@holec-advokati.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Prokazování dostupnosti technického vybavení při zadávání veřejných zakázek - limity sdílení technického vybavení](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)

- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)